

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 59:

Forslag til lov om Arbejdsgivernes Elevrefusion.

Af undervisnings- og forskningsministeren.
(Bertel Haarder).

(Fremsat 7/11 90).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Helle Degn (S):

Jeg vil gerne på Socialdemokratiets vegne give tilslutning til det forslag, der nu er fremsat af regeringen og af undervisningsministeren. Socialdemokratiet betragter forslaget som et led i en udmøntning af den aftale, som vi indgik med regeringen i maj måned. Vi beklager, at det tog lang tid at få udformet forslaget, men vi vil give forslaget den fulde støtte og tilslutning under udvalgsarbejdet.

Bo Kristensen (KF):

På Det Konservative Folkepartis vegne og som stedfortræder for ordføreren i denne sag, hr. Bonde Larsen, skal jeg udtrykke, at dette lovforslag om en ny finansieringsordning for den praktikpladskompenserende undervisning ikke er en ønskesituation for virksomhederne, for ingen har brug for øgede omkostninger, men det er nødvendigt, fordi vi har forpligtet os til at tilvejebringe et tilstrækkeligt antal lære- og praktikpladser.

Der er gjort en stor og dygtig indsats for at skaffe lære- og praktikpladser. Resultatet har også været flot, selv om det endnu ikke er godt nok, og vi må derfor nu tage konsekvensen af, at ikke alle egnede praktikpladssøgende har fået en plads. Det er nødvendigt, fordi vi stadig har over 3.000 unge, der ikke har en læreplads, men det er også nødvendigt, fordi lov om tilvejebringelse af lære- og praktikpladser kun er en halv lov i den forstand, at der i den står, at alle egnede lære- og praktikpladssøgende skal have mulighed for at gennemføre deres uddannelse, uden at der er anvist en finansiering, hvis målet ikke opnås ved kampagner.

Det Konservative Folkeparti kan derfor helt slutte op bag hovedprincipperne i det fremsatte lovforslag, der sammen med lov om tilvejebrin-

gelse af lære- og praktikpladser udgør en samlet løsning på det lære- og praktikpladsproblem, der i snart mange år har været et paradoks i et samfund, hvor uddannelse er nøglen til udvikling, vækst og velfærd.

Lovforslaget bør dog i udvalgsarbejdet gøres til genstand for grundig overvejelse på det tekniske plan ikke mindst på baggrund af, at undervisningsministeren ihærdigt har forsøgt løsninger i denne sag og har haft tekniske problemer med at fremkomme med alternative løsninger til dette lovforslag. Derfor må man ved den tekniske udformning af lovforslaget sikre, at de virksomheder, der har gjort deres pligt og har taget et rimeligt antal lærlinge, ikke skal bøde for, at andre har taget uddannelsespligten mere let. Det Konservative Folkeparti vil derfor i udvalget arbejde for, at brancheopdelingen bliver mere præcis, og at det alene bliver de virksomheder, der ligger under branchemålet for antallet af lærlinge pr. svend, der skal betale for en praktikpladskompenserende undervisning. For at sikre, at den økonomiske byrde ved at uddanne lærlinge ikke bliver for tung, vil Det Konservative Folkeparti endelig arbejde for, at der sker en bedre omfordeling mellem virksomheder, der ikke tager lærlinge, og dem, der gør deres pligt.

Med disse bemærkninger skal Det Konservative Folkeparti anbefale lovforslaget til videre behandling i udvalget.

Aage Frandsen (SF):

Folketinget havde for godt 14 dage siden, nemlig den 30. oktober 1990, en diskussion om et forslag, som SF havde fremsat, og til dette forslag var ministerens bemærkning, at det var ganske overflødig at snakke om den ting. Nu kom ministerens lovforslag langt om længe, og den 1. november, 2 dage senere, blev der indgået en ny aftale mellem Socialdemokratiet og regeringen om en løsning af praktikpladsproblemet. Det var den tredje i rækken af aftaler – den første var af 15. september 1989 og den anden af 10. maj 1990 – der alle sammen skulle løse problemet, men vi har forståelse for, at det ikke er let at løse.

Vi mener dog, at den måde, man er nået frem til, stadig væk vil give os en masse problemer.

Jeg bemærkede, at Det Konservative Folkepartis ordfører, hr. Bo Kristensen, i virkeligheden på et væsentligt punkt undsagde teknikken

[Aage Frandsen]

i lovforslaget, nemlig hvordan pengene frem-skaffes. Jeg ved i øvrigt ikke, om det er en tilfældighed, at det er hr. Bo Kristensen, der ved denne lejlighed er ordfører for Det Konservative Folkeparti, og ikke den person, der ellers normalt er ordfører i disse spørgsmål, for den person, der normalt er ordfører i disse spørgsmål, har nok via sin organisation lidt andre synspunkter end det, som lige nu er regeringens i dette spørgsmål.

Ministeren må kunne svare på, om finansieringen er tilrettelagt sådan, at der ikke er nogen tilskyndelse for den enkelte virksomhed til at antage flere elever, og at der er ikke nogen garanti for, at den enkelte virksomhed, der har taget mange elever, ikke også kan blive ramt af denne strafafgift, som bidraget er udtryk for. Det er der vel ikke nogen garanti for, sådan som man har udformet det. Det er det ene problem, vi mener der er ved lovforslaget.

Det andet er, at vi synes, at det er en meget bureaukratisk planlægning, medens det, vi har fremsat forslag om, hvor vi har lagt op til, at teknikken kunne være lidt forskellig, er, hvad vi vil kalde styret markedsøkonomi. Det er også det, Håndværksrådet peger på, nemlig at man prøver at styre markedet ved at pålægge nogle afgifter og give nogle tilskyndelser, medens dette altså virker meget bureaukratisk, og det er underligt, at undervisningsministeren er blevet tilhænger af den ordning, eller det er det måske alligevel ikke, fordi det er, som om den mellem-løsning med en slags styret markedsøkonomi er undervisningsministeren fjern; enten er det på den ene side ren liberalisme, eller også er det sådan en gang bureaukratisk planlægning, som der ligger her.

Det tredje, vi vil påpege som et problem, er, at man udskyder problemet for de unge, der vælger at starte skoleundervisning på anden del med det samme i stedet for at få en praktikplads. Når de på et tidspunkt melder sig i køen, må det blive et problem for dem, der skal have regulær praktikplads, og for nogles vedkommende må det falde sammen med, at der er nogle, der melder sig på ny i 1991.

Det fjerde problem i forslaget er, at man tilsyneladende, selv om det var en del af den aftale fra maj 1990, som vi roste, har glemt dem fra 1989, for der var ellers et løfte til dem fra 1989 i aftalen fra maj 1990.

Det femte problem kan vi forhåbentlig få opklaret i udvalgsarbejdet, for nu ligger der et lovforslag, som ministeren skal igennem, og så kan det være, vi kan få ministeren til at svare på de mange ubesvarede spørgsmål om EMMA-kriteriet. Hvilke kriterier anvendes? Hvilke rettigheder har de mennesker, som bliver ramt af kriteriet? Hvilke muligheder har de for at anke osv.? Det ligger der en række spørgsmål om, og dem regner vi nu med endelig at kunne få svaret.

Vi vil i udvalgsarbejdet være med til at opklare en række ting, men vi vil også stille nogle ændringsforslag, som bygger på nogle af de principper, vi tidligere har lagt frem. Det er de samme principper, som Håndværksrådet har lagt frem, og som vi mener vil betyde, at man undgår, at så mange skal have praktikpladskom-penserende undervisning i stedet for regulære praktikpladser, og at vi undgår en meget bureaukratisk måde at opkræve pengene på fra virksomhederne. Så mener vi, at man kunne lave en ordentlig lov, men det forudsætter, at forligsparterne, dvs. regeringspartierne og Socialdemokratiet, er villige til at fravige den aftale, man har indgået. Man må også spørge ministeren: Er dette lovforslag til forhandling i realiteten? Er det noget, vi kan sige ja eller nej til?

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Jeg skal sige til hr. Aage Frandsen, at der ligger en skuffelse til ham, idet den ordførertale, jeg har holdt, er udarbejdet af hr. Bonde Larsen, så derfor er der fuld overensstemmelse og altså ikke nogen problemer i den forbindelse.

Det Konservative Folkeparti er altså i den situation, at vi erkender, at undervisningsministeren har forsøgt alternative løsninger af nogle tekniske problemer, som undervisningsministeren ikke har kunnet løse, og det er baggrunden for, at vi ønsker, at denne sag bliver behandlet på det foreliggende grundlag.

Mølgaard Jensen (V):

Det foreliggende lovforslag er en opfølgning af lov om tilvejebringelse af lære- og praktikpladser, den lov, som var en følge af regeringens aftale med Socialdemokratiet af 10. maj 1990. Som en naturlig konsekvens følger nu dette lovforslag, som skal sikre finansieringen. Forslaget omfatter udgiftsdækning af både sko-

[Mølgaard Jensen]

leundervisning, godtgørelse til eleverne og dækning af deres befordringsudgifter til og fra skole.

Nu kan man – og måske endda med rette – komme med mange kritiske bemærkninger til både aftalen fra 10. maj og til det finansieringsforslag, som er til behandling i dag, men det vil jeg afstå fra, fordi det ingenting ændrer ved realiteterne. Venstre står fast på, at en aftale er en aftale, og derfor bakker vi selvfølgelig op bag det foreliggende lovforslag, men der er specielt ét forhold, som vi ønsker yderligere belyst.

I lovforslagets § 13 opereres med udtrykket måltal fordelt på brancher. Nu er udtrykket branche et meget bredt dækkende ord, og ved en stormasket brancheinddeling kan man samle mange typer virksomheder under én hat. Det kan let ende som en gryderet med endda meget forskellige ingredienser som resultat.

Jeg er bekendt med, at nogle virksomhedstyper i de sidste år har gjort en kæmpeindsats for at fremskaffe lære- og praktikpladser og med stor succes, og at andre virksomhedstyper ikke har udvist samme ansvarlighed. Derfor vil det både være tragikomisk og uretfærdigt, hvis virksomheder, der har udvist meget forskellig grad af ansvarlighed med hensyn til fremskaffelse af lære- og praktikpladser, ender i samme branchekategori – eller gryde, om man vil.

I bemærkningerne til § 13 anføres, at det er tanken at anvende inddelingsgraden ISIC 3. I den forbindelse ønsker jeg at spørge undervisnings- og forskningsministeren, om der er noget til hinder for at anvende et mere detaljeret inddelingssystem som f.eks. inddelingsgraden ISIC 4 eller ISIC 5. Jeg mener, at jo mere detaljeret og præcist virksomhederne inddeles, desto mere retfærdigt og ansvarsfremmende bliver ordningen. Jeg synes, dette spørgsmål er af stor betydning.

Køpke Christensen (FP):

Så står vi i en situation, som efter Fremskridtspartiets opfattelse er meget beklagelig. Vi var det eneste parti, der klart og tydeligt tog afstand fra det forlig, man indgik inden sommerferien, og som jeg har sagt tidligere fra denne talerstol, er det her i salen efterhånden kun socialdemokratiske folketingsmedlemmer, der går helhjertet ind for det, vi taler om i dag. Nu tager lavinen virkelig fart, nu kommer det projekt, man har sat i gang, til at koste virkelig mange millioner kroner.

Hvem skal så betale? Det skal erhvervslivet endnu en gang, for det, der sker, er, at man ved lov vedtager, at nu skal de og de praktikelever med vold og magt ud i erhvervslivet, selv om det reelt ikke kan opluge dem. Hvis erhvervslivet ikke gør det, kommer man med pisker fra regeringspartierne og Socialdemokratiets side og siger: Selv om I ikke gør det, kommer I til at betale, hvad det koster. I Fremskridtspartiet synes vi, det er yderst kritisabelt, at man ikke har opfattet, hvor alvorlig situationen er for det danske erhvervsliv.

Det var yderst beklageligt for mig, at jeg ikke kunne høre den konservative ordfører i dag, for efter at have læst de faglige blade, hvori hr. Bonde Larsen jævnlig udtaler sig, ved jeg, at han i hvert fald er en af de personer, der virkelig har kritiseret det, der er sket på dette område. Derfor er det yderst beklageligt, at vi ikke også kunne få en klar tilkendegivelse fra Det Konservative Folkeparti om, hvad det drejede sig om.

Til Venstre har man også mange kritiske bemærkninger, og så er det igen sådan noget la la. Man ved alligevel ikke rigtig, hvad man mener, for der er jo også mange positive aspekter i det. Det er virkelig alvorlige ting, der drejer sig om, og hvis man tager det hele så lemfældigt, som man gør, forstår jeg bedre, at det går, som det går her i landet. Det er selvfølgelig sådan, og det har det altid været, at det er mester, der skal vurdere, om eleven er egnet til det pågældende job, men det ser man nu bort fra. Nu skal man igennem en kontoruddannelse for at få en tømreruddannelse, eller hvad det måtte være, og gå 2-3, ja, helt op til 4 år på en værkstedsskole, og hvem kommer til at betale? Det gør, som jeg tidligere har sagt, erhvervslivet.

Adgangsbegrænsning har også altid været naturligt ifølge de opfattelser, der er kommet fra de ikkesocialistiske partier i dette Ting, men det har man også set bort fra. Vi har et vist antal timer i det danske erhvervsliv, og selv om man vedtager nok så mange love i dette Ting, kommer der altså ikke flere timer i erhvervslivet. Det, der er sket, er, at mange arbejdsgivere har sagt: All right, vi må gøre noget ved dette problem. De har optaget flere elever, og det synes vi så er godt gjort, men man skal også kende konsekvensen, og her tænker jeg særlig på, at ikke kun Fremskridtspartiet som arbejderparti, men også et andet parti, der kalder sig et arbej-

[Køpke Christensen]

derparti, nemlig Socialdemokratiet, burde erkende, at når man mere eller mindre bliver presset til at tage flere lærlinge ind, er det klart, at konsekvensen bliver, at der kommer flere af de uddannede ud i arbejdsløshed, for der er ikke kommet flere arbejdstimer i den pågældende virksomhed. Det er konsekvensen, og den accepterer man åbenbart, og det synes jeg man skal erkende klart og tydeligt. Jeg håber, at man på et tidspunkt vil vise økonomisk ansvarlighed, og at man også erkender – og jeg ved, man kommer til det på et tidspunkt – at dette var en gang makværk.

Derfor er det klart, at Fremskridtspartiet siger nej tak og håber, at man fremover ikke bare vedtager noget for at have »god samvittighed«. Jeg synes, det er yderst beklageligt, at det kan ske.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Hr. Køpke Christensen gør opmærksom på, at vi kommer til at tage flere ind, end der ville komme ind, hvis vi ikke lavede ordningen. Det er så sandelig også formålet med det, og når vi er varme tilhængere af sådan en løsning, skyldes det både hensynet til de unge, som ville være afvist, og hensynet til erhvervslivet, som ellers om få år vil være i den situation, at det mangler arbejdskraft, for vi ved, at ungdomsårgangene er faldende, og at det problem, vi løser her, er et problem, der højst vil vare en 4-5 år fra nu af.

Hr. Køpke Christensen sætter også spørgsmålstegn ved de unges egnethed. Jeg vil godt sige, at der er ingen grund til at sætte spørgsmålstegn ved de unge, der bliver afvist, eller som hidtil ikke har fået en praktikplads.

Den undersøgelse, Undervisningsministeriet har fået lavet, viser tydeligt, at der ikke er nogen forskel på de unge, der ikke har fået en praktikplads, og dem, der har opnået at få en, og det er derfor fuldkommen rimeligt, at de får den samme chance som dem, der har forbindelser, familie og venner, der kan skaffe dem ind i en erhvervsuddannelse.

Endelig beklager hr. Køpke Christensen sig over, at det er erhvervslivet, der skal betale.

Jeg kan godt sige, at det er erhvervslivet – arbejdsgiverne sammen med lønmodtagerorganisationerne – der har den helt afgørende indflydelse både på tilrettelæggelsen og på indholdet

af erhvervsuddannelserne i Danmark, og det eneste naturlige er, at de også lever op til det ansvar, den indflydelse giver dem, herunder også tager det økonomiske ansvar, der følger af den indflydelse.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Jeg vil sige til hr. Klaus Hækkerup, at jeg ikke ved, hvilke undersøgelser man skal gå efter, men taler man med lærerne på erhvervsskolerne, hører man noget helt andet, nemlig at de, der først får praktikplads, trods alt også normalt – jeg understreger normalt – er de bedste elever. Det er klart, at der ingen regel er uden undtagelse. Der er også nogle, der står bagefter i køen og måske har andre problemer, men i det store og hele er der ingen tvivl efter de udtalelser, der kommer fra erhvervsskolernes lærere. Det er klart og tydeligt, og det er da logisk, at de, der er engagerede, er dem, der ønsker en praktikplads her og nu. Der er nogle, der allerede har en praktikplads, inden de er færdige med basisåret, nogle får det umiddelbart efter, og andre får det aldrig. Jeg ved godt, det er et problem, at ikke alle har et arbejde efter endt efg-uddannelse, men man skal bare ikke lave kunstige arbejdspladser, som man gør på denne måde. Det er dér, vi protesterer. Det er og bliver kunstige arbejdspladser, og det bliver a- og b-uddannelser. Det er klart, at en arbejdsgiver, der bagefter skal modtage en elev, der udelukkende har gået på skole for at få en uddannelse, ikke finder ham så kvalificeret som en, der allerede har været ude på en arbejdsplads.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Det er rigtigt, som hr. Køpke Christensen siger, at mange af de unge, der bliver uddannet, desværre må se i øjnene, at det, de bliver uddannet til, er en arbejdsløhedssituation, fordi der ikke umiddelbart er arbejdspladser nok i vores samfund. Det kan hr. Køpke Christensen give et ganske afgørende bidrag til at afhjælpe, nemlig ved at støtte de fire beslutningsforslag, Socialdemokratiet i dag har fremsat i Folketinget. De ville for alvor sætte skub i væksten i dansk erhvervsliv, sådan at vi kunne komme arbejdsløsheden til livs, men det har jeg forstået at hverken Fremskridtspartiet eller hr. Køpke Christensen ønsker at medvirke til.

[Klaus Hækkerup]

Det er forkert, når hr. Køpke Christensen siger, at der er tale om det, han kalder a- og b-pladser. Jeg formoder, at det ikke er Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre, han henlyder til. Efter min opfattelse er den undervisning, der gives på erhvervsskolerne, og som i øvrigt skal søges tilrettelagt i snævert samarbejde med erhvervslivet, lige så god og kvalificerende – hvis man ellers vil tage sig sammen og i stedet for at rakke den ned yde en positiv indsats – som den almindelige erhvervsuddannelse. Selv for de elever, der måske må se i øjnene, at de kommer til at få en meget stor del af deres praktik på praktikpladskompenserende undervisningssteder, vil der være en god mulighed, hvis ellers man får anskaffet det rigtige udstyr, for at få en uddannelse og en rutine, der er mere fremadrettet, end tilfældet er for dem, der kommer ud i små, private virksomheder og går og arbejder med nogle maskiner, der er halvt eller trekvart forældede. De vil f.eks. få mulighed for at arbejde med de maskiner, der inden for de næste 2, 3, 4 år vil blive indført på virksomhederne, og de vil således få en uddannelse, der er mere fremadrettet, end tilfældet er for dem af deres kolleger, der går på en almindelig praktikplads.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Nu er det sådan, hr. Klaus Hækkerup, at Fremskridtspartiet ikke har stemt imod Arbejdsgivernes Elevrefusion. Vi er tilhængere af systemet, men der må være grænser for, hvor meget man kan bebyrde erhvervslivet med i den nuværende situation. Det, der sker, er, at hvis erhvervslivet ikke har den nødvendige konkurrenceevne, er der ingen arbejdspladser, heller ikke til dem, der søger en praktikplads, og det er hele baggrunden for, at det ikke kan lade sig gøre at finde de pladser i dag. Vi må spørge: Hvad er grunden til det? Det er konkurrenceevnen, og den forbedrer man ikke ved at pålægge erhvervslivet yderligere byrder!

Jeg må erkende, at mange elever på en erhvervsskole efter 10 uger klart og tydeligt er lede og kede af at gå der. Hvordan kan hr. Klaus Hækkerup så forvente, at eleverne skal være interesseret i at gå helt op til 4 år på en erhvervsskole? Det vil jeg gerne have et svar fra hr. Klaus Hækkerup på. Hvordan tror hr. Klaus Hækkerup det vil føles for sådanne elever at gå der så lang tid?

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Hr. Køpke Christensen beklager sig over, at vi nu pålægger erhvervslivet øgede byrder i en situation, hvor det var ønskeligt, at dets konkurrenceevne blev forbedret. Til det vil jeg sige, at de øgede byrder, vi pålægger erhvervslivet, netop er for at sikre, at der er den fornødne uddannede arbejdskraft, så det på lang sigt har fuld konkurrenceevne. Det tror jeg er det vigtigste for Danmarks skyld.

At det så også er det vigtigste for de unges skyld, er en anden sag.

Hr. Køpke Christensen taler også om, at de unge bliver trætte af at gå på en erhvervsskole efter 10 uger. Den erfaring har jeg nu ikke gjort; min erfaring er, at mange af dem, der søger ind på en erhvervsskole, er smadder glade for at komme til at beskæftige sig med noget, hvor de ikke skal sidde og læse i en bog hele tiden, men hvor det også drejer sig om, at de kan lave et stykke praktisk arbejde. Jeg tror, at det er en meget stor del af styrken ved vores erhvervsskoler, og den skal vi endelig holde fast ved.

Hr. Køpke Christensen taler om de unges manglende engagement. Jamen den elev, der har rettet henvendelse og været ude at søge praktikpladser 25 gange, har han ikke vist engagement og vilje til selv at prøve at skaffe sig ind? Og af dem er der om ikke masser så en del – viser Undervisningsministeriets undersøgelse – som f.eks. ikke har fået en praktikplads allerede.

Lad mig slutte med at sige, at jeg af egen erfaring ved, hvor svært det er at skaffe praktikpladser i dagens Danmark, og derfor ved jeg også, at det, vi vedtager nu, vil være til stor gavn og glæde også for de unge.

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg tror, at alle partier herinde kan være enige om, at langt det bedste i denne situation med lære- og praktikpladsmangelen ville være frivillighed, således at erhvervslivets parter selv kunne skaffe det nødvendige antal praktikpladser, og således at alle unge, der ønskede en praktikplads, også kunne få det. Det har imidlertid vist sig at være umuligt. Vi har givet arbejdsmarkedets parter meget lang snor; de har fået mange måneder til at stable de nødvendige praktikpladser på benene, men det har ikke været muligt at skaffe dem. Jeg synes, de har fået rigelig lang tid.

[Ellsabeth Arnold]

Det værste, vi kan gøre, er at udskyde problemet endnu en gang; vi har lovet de unge, at nu skal lære- og praktikpladsproblemet løses, og det løfte skal vi leve op til. Skylden er i hvert fald ikke de unges.

Når en af vore fremtrædende erhvervsledere hr. Christian Rovsing i dag i et af vore store dagblade siger, at danskerne er for dumme og dovne til at kunne klare sig i den internationale konkurrence, så synes jeg, det er for dårligt, hvis vi udelukker unge, som gerne vil, og som er egnede, fra at få en ordentlig erhvervsmæssig uddannelse. Derfor er det på trods af erhvervslivets protester naturligvis vores opgave herinde at sørge for, at de nødvendige foranstaltninger bliver taget.

Vi synes ikke, det er nogen smuk ordening; vi så gerne, at det hele var ordnet frivilligt i erhvervslivet, men det kan vi som sagt ikke tvinge dem til. Vi synes derfor, det er en ordentlig, en rimelig, en nødvendig løsning, at vi pålægger erhvervslivet finansieringen ved oprettelsen af praktikpladskompenserende undervisning.

Det er blevet sagt, at beregningerne er bureaukratiske. Ja, det er de, men det er jo også for at få lidt rimelighed i fordelingen.

Ordet retfærdighed er nævnt – det skal man jo altid være forsigtig med at bruge – men en af de ting, som vi i hvert fald fra radikal side gerne ser, er at få synliggjort de brancher og de virksomheder, som lurepasser. Der er givetvis brancher, der er store virksomheder, og der er områder af erhvervslivet herhjemme, som hygger sig i smug og ikke opretter de nødvendige praktikpladser. Det vil vi få bragt for en dag, når vi får disse beregninger; det synes jeg kan være nyttigt som en pædagogisk øvelse.

Erhvervslivet og arbejdsgiverne har sagt, at vi ikke skal blande os i noget, vi ikke har forstand på; det er deres opgave at skaffe praktikpladserne. Vi vil til gengæld hævde, det er vores ansvar, at de unge får en uddannelse.

Hvis erhvervslivet ikke vil hjælp med, må vi hjælpe erhvervslivet med at skaffe den praktikpladskompenserende undervisning, så vi får den arbejdskraft, vi skal bruge fremover.

Det Radikale Venstre støtter forslaget og vil sørge for at følge ordningen op og se, hvordan den virker.

Emmert Andersen (CD):

I juni i år vedtog vi loven om tilvejebringelse

af lære- og praktikpladser, og det er selvfølgelig et smukt og ædelt formål, som vi godt kan støtte. De fleste var da også positive, og CD sagde på det tidspunkt, at vi ikke ville stille os hindrende i vejen.

I dag kommer vi til spørgsmålet om finansieringen af det hele, og her må jeg desværre nok meddele, at vi er knap så venlige.

Når man nu har et sådant smukt og ædelt formål, synes vi også, man kunne lave det ordentligt bagefter. Faktisk synes jeg, at det foreliggende forslag er så fyldt med uhensigtsmæssigheder, uretfærdigheder og tilfældigheder, at der er adskillige spørgsmål, vi gerne vil se nærmere på.

Ifølge forslaget skal bidraget falde væk for alle arbejdsgiverne i en branche, såfremt det fastsatte måltal for branchen i det foregående år er blevet opfyldt fuldt ud. Er måltallet opfyldt med 95 pct., nedsættes bidraget til 50 pct. Jamen hvad nu, hvis måltallet er opfyldt 94,88 pct., skal der så betales 100 pct., og er det retfærdigt? Eller hvad nu, hvis måltallet er opfyldt 99,88 pct., skal der så betales et bidrag på 50 pct., og er det særlig retfærdigt?

Fordelingen på brancher sker ifølge forslaget på grundlag af Danmarks Statistiks erhvervsgrupperinger, de tre første cifre, og det medfører, at der i én og samme gruppe f.eks. kan optræde brødfabrikker og fjerkræslagterier og i en anden offsettrykkerier sammen med ugeblade og magasiner eller kød og flæsk og viktualier sammen med apoteker eller advokater sammen med havearkitekter osv. I virkeligheden er det jo virksomheder, som ikke har en pind med hinanden at gøre, men de betragtes, som om de er i samme branche.

Hvis f.eks. bagerne ikke opfylder måltallet, kan det resultere i, at slagterne kommer til at betale – her kan man altså sige, at man retter slagter for bager – og det er der vel ikke nogen særlig stor retfærdighed i.

Eller hvis én virksomhed med mange arbejdere opfylder sit måltal helt klart, mens andre små virksomheder ikke gør det, kommer de alligevel til at betale. Er det så retfærdigt? Det er det selvfølgelig ikke, og derfor minder forslaget om min soldatertid – det tænkte jeg meget på, da jeg så det – for da var det sådan, at hvis der var én, der ikke kunne gennemføre feltbanen inden for den reglementerede tid, fik vi stropeture alle sammen. Det kaldte man kollektiv af-

[Emmert Andersen]

straffelse, og det er jo faktisk det, der sker her. Meningen var selvfølgelig, at vi skulle opdrage på hinanden, og det er det måske også her, men jeg synes i virkeligheden ikke, det er særlig tiltalende. Det mener de erhvervsledere, jeg har talt med, heller ikke.

Jeg vil ikke citere, hvad de har sagt, for det er for grimt. Jeg ville ikke sige det på samme måde selv, men jeg er nok lidt enig med dem.

Vi kunne nok gøre det lidt bedre. Ved f.eks. at bruge fem cifre i stedet for de tre, der er foreslået, kunne vi måske finde en løsning på det.

I øvrigt synes jeg, at hr. Klaus Hækkerup egentlig sagde det så udmærket, nemlig at det, vi skal, er at lave et erhvervsliv, som af sig selv og på normal vis ansætter disse unge mennesker. For at de naturligvis skal have en chance her i tilværelsen, er vi enige om, men ikke om den måde, der her er foreslået.

Glønborg (KRF):

Da Kristeligt Folkepartis ordfører på området, hr. Lysholm Christensen, er optaget af møde uden for dette hus, skal jeg på hans vegne sige, at vi har konstateret, at regeringen og Socialdemokratiet den 10. maj indgik en aftale om sikkerhed for et tilstrækkeligt antal lære- og praktikpladser.

Vi har naturligvis med spænding ventet på, hvordan aftalen skulle udmøntes, og vi glæder os over, at der tages initiativer i sagen.

Problemstillingen er velkendt efter adskillige debatter her i Folketinget igennem de senere år, så den skal jeg ikke bruge tid på.

Men det er vel med denne sag som med arbejdsløshed, nemlig at der selv i tider med fuld beskæftigelse vil være en gruppe borgere, som af mange forskellige grunde ikke kan placeres og fastholdes i et job. På samme måde med praktikpladser: Der vil formentlig altid være en mindre gruppe unge, der ikke kan findes praktikplads til. Virksomhederne vil skønne, at udbyttet af en aftale vil være for ringe for begge parter.

Dette synspunkt er blevet understreget af en artikel i dagbladet Børsen den 14. november, hvor et vikarbureau udtrykker sin skuffelse over den meget ringe interesse for et gratis jobkursus.

Dermed kan det foreliggende forslag let blive en tung byrde for erhvervslivet: Man bliver tvunget til at løse et problem, som måske hører

hjemme et helt andet sted i samfundshusholdningen.

Konkret vil jeg pege på forslaget om den branchemæssige forpligtelse. Ligesom andre ordførere, der har været inde på det, finder også Kristeligt Folkeparti det uheldigt, at de flinke virksomheder, som har opfyldt deres forpligtelse inden for en branche, skal straffes, hvis andre ikke gør det. Så det punkt i lovforslaget må vi tage et klart forbehold over for.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg har haft en bunden opgave: Der foreligger en klar aftale, som blev udmøntet i lovsform i foråret. Den siger, at pengene til denne praktikpladskompenserende undervisning og udstationering m.v. skal hentes via AER, som der står, altså via Arbejdsgivernes Elevrefusion.

Da vi nåede til den 1. oktober, som var forudset som skæringsdatoen, og situationen skulle vurderes, sendte jeg på selve dagen et forslag til høring i Arbejdsgivernes Elevrefusions bestyrelse. Dette forslag var sådan, som hr. Bonde Larsen har skrevet i hr. Bo Kristensens tale, og sådan som også flere andre ordførere har ønsket det. Det var en ordning, hvor virksomheder, der opfyldte deres mål, blev fritaget.

Denne ordning blev afvist, ikke bare af begge arbejdsmarkedets parter, men også af Justitsministeriet, bl.a. med henvisning til grundlovens § 43, ifølge hvilken ingen skat må opkræves uden ved lov. Det er jo nogle ordentlige krabater at være oppe imod, og derfor foreligger der her et lidt andet forslag, som ganske rigtig rummer et element af kollektiv afstraffelse.

Nu ved jeg ikke, om hr. Emmert Andersen vil mene, at denne kollektive afstraffelse altid var virkningsløs. Det vil jeg ikke udtale mig om – jeg blev kasseret på grund af dårligt syn og har derfor ikke været udsat for det undtagen i sløjdtimerne i folkeskolen, hvor vi fik lov at stå i timevis, hvis nogen havde gjort noget, de ikke måtte, og ikke ville sige, hvem det var.

Jeg vil dog bekræfte, at den form for kollektiv afstraffelse ingen effekt havde. Men det kan den jo godt have i andre tilfælde.

I hvert fald var det med god grund, at jeg ændrede det forslag, jeg havde sendt til høring, til det, der nu foreligger. Dermed har jeg jo altså også illustreret, at det hverken er min stædighed eller manglende evner, som er årsag til, at

[Undervisnings- og forskningsministeren]

vi ikke kan fritage virksomheder, der har gjort, hvad de skal. Jeg ønskede oprindeligt at kunne fritage dem. Men det forslag, jeg fremsatte, kunne ikke nyde fremme. Jeg var oppe imod parterne, mod Justitsministeriet og mod selveste grundloven.

Skulle det vise sig, at nogen kan knække den nød, at parterne pludselig får en åbenbaring, at regeringens forligspartnere her i Folketinget også får en åbenbaring og Justitsministeriet pludselig siger: Jamen, det kan vi godt – ja, så er jo intet umuligt. Men jeg har prøvet. Jeg kunne altså ikke gøre det bedre, sådan som det var stillet op.

Hvis hr. Bo Kristensen skulle hilse fra hr. Bonde Larsen og sige, at nu kan det gøres meget bedre, vil jeg gerne høre om det, men jeg tror, det bliver svært. Det samme vil jeg sige til hr. Emmert Andersen, hr. Køpke Christensen og andre ordførere.

Så her står vi, og jeg kan sige, at regeringen ikke vil lægge nogen hindringer i vejen for, at dette forslag kan gå så hurtigt, som udvalget selv ønsker det, igennem Folketinget.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg skal først sige, at jeg synes, det har været interessant at lytte til debatten, hvor den konservative ordfører og Venstres ordfører lufter forskellige tekniske problemstillinger.

Det virker for Socialdemokratiet påfaldende, at man ikke i regeringen har fået klaret problemerne af i folketingsgrupperne.

Men i Socialdemokratiet mener vi, at de mange unge har krav på fuld opbakning i deres ihærdige forsøg på at få en faglig uddannelse; og på den baggrund vil jeg også gerne sige, at jeg er glad for fru Elisabeth Arnolds argumentation, som ligger helt på linie med vores.

For historikerkritikens skyld skal jeg sige, at Socialdemokratiet havde ønsket en betalingsordning, som var baseret på den enkelte virksomheds vilje til at satse på at kvalificere og uddanne sin arbejdskraft, jf. de forslag, vi tidligere har fremsat her i Folketinget. Jeg skal ikke benytte lejligheden til at polemisere mod undervisningsministeren, men vil nøjes med at sige, at jeg synes, der er grund til at udtrykke almindelig forbavelse over at se, hvor uansvarligt mange arbejdsgivere og arbejdsgiverorganisationer fremturer i radioavis og i presse i dis-

se dage, hvor de forsøger at smyge sig uden om deres eget uddannelsesmæssige ansvar over for den arbejdskraft, de gerne vil gøre brug af, og smyge den betalingsmæssige ordning over på skatteborgerne.

På den baggrund er jeg glad for, at vi nu kan stå sammen med regeringen om at få realiseret dette forslag.

Aage Frandsen (SF):

Jeg forstod på ministeren, at problemet måske ikke så meget var aftaler, som det var Justitsministeriets lovkontor osv., altså hvad man må og ikke må. Hvis man forhøjer AMBI og lader pengene gå ind i AER og derefter bruger pengene, som man allerede gør nu, til de arbejdsgivere, som antager elever, så rammer man de arbejdsgivere, der ikke tager elever, og man giver en tilskyndelse til de arbejdsgivere, der tager elever. Det kan da ikke være ulovligt.

I den forbindelse vil jeg sige, at det, der er karakteristisk for denne debat, er, at der ikke er nogen, der synes, at den tekniske ordning, vi har fundet på, er god – ikke engang Socialdemokratiet vil sige, at den er god. Jeg synes, det er tosset, hvis Folketinget vedtager en ordning, som alle siger ikke er god nok, og når alle erkender, at den måde, man har indrettet det på, betyder, at man i virkeligheden kommer til at ramme de enkelte virksomheder helt tilfældigt og helt i flæng.

Det kan godt være, man rammer branchevis, og at vi, som fru Elisabeth Arnold sagde, nu kan få noget afdækket, men det virker da uretfærdigt over for den arbejdsgiver, der virkelig har taget elever, men som tilhører en branche, der har været rigtig slem.

Vi kan da ikke være bekendt at lave en sådan ordning, og derfor gælder det om at skynde sig i de kommende dage, sådan at vi kan få en ordentlig lovgivning på dette område i stedet for det, som foreligger i øjeblikket, og som jeg tror alle bagefter vil erkende ikke var godt nok.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Hvilke tillægsord man kan bruge, er uinteressant. Spørgsmålet er, om der er nogen, der kan gøre det bedre, og det er det, jeg tvivler på. Men skulle det være muligt, skal man jo aldrig lukke sit sind for det.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Der er én ting, jeg gerne vil forsikre ordføreren – det var vist hr. Emmert Andersen og hr. Mølgaard Jensen, som spurgte om det: Det er muligt efter forslaget at bygge på en mere detaljeret opdeling af brancherne, sådan at man får adskilt slagterne fra – var det ostehandlerne eller bagerne – og ikke retter bager for smed, eller omvendt var det vist.

Det er altså muligt ifølge lovforslaget at være mere detaljeret og derved også mere retfærdig over for de måske ret små brancher, som har løst deres problem, og som vi helst vil have ikke skal undgælde for nabobranchens efterladenhed, eller hvad der nu kan være årsag til, at der ikke er pladser nok. Så her mener jeg ikke vi har de store problemer.

Men hvis nogen gerne vil have en orden, hvor ministeren simpelt hen kan fritage virksomheder, som har gjort, hvad de skal, så støder man altså ind i problemer, og det er det, der har afholdt mig fra for Folketinget at fremsætte det forslag, jeg oprindeligt sendte til høring i Arbejdsgivernes Elevrefusions bestyrelse.

(Kort bemærkning).

Emmert Andersen (CD):

Jeg var glad for at høre, at der var en mulighed for at gøre det mere detaljeret, og det kunne måske gøres ved at bruge de fem cifre i stedet for de tre cifre.

Derimod fik jeg ikke svar på mit spørgsmål om, hvorvidt en branche, der havde opfyldt måltallet 94,88 pct., stadig væk skulle betale 100 pct., for det føles lidt urimeligt, eller hvis det var 99,88 pct., om de så stadig væk skulle betale de 50 pct. Kunne man ikke indrette det lidt gradueret? Det ville være mere rimeligt.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Problemet er jo, at vi gerne skulle nå det mål, der er sat, nemlig at alle egnede og aktive får en plads. Derfor er vi nødt til at være lidt skrappe med hensyn til, at de enkelte brancher når målet, for ellers skal andre brancher jo over målet. Altså hvis man får lov til at slippe billigt med kun at skaffe 95 pct., må der være andre, der skal op på 105 pct., og hvordan får vi det drejet? Det er lidt svært. Jeg kan godt se problemet, men vi har altså kun lavet ét trappetrin: man slipper med halv afgift, hvis man er oppe over de 95 pct. Hvis arbejdsmarkedets parter og vo-

res forligspartnere her i Folketinget siger, vi skal have to trappetrin, er regeringen da ikke stædig på det punkt. Men det er ikke bare for sjov, vi har foreslået det, som vi har gjort det. Det var med god grund.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Til det spørgsmål, der er rejst, vil jeg sige, at Socialdemokratiet er helt overbevist om, at der i brancherne vil være så megen selvjustits og så stor en interesse i, at man sørger for at leve op til de måltal, at man selv vil sørge for at holde orden i sit eget hus. Og det er en udmærket motivation og løftestang for, at man kommer lige det sidste par procent op.

Så fra Socialdemokratiets side er der ikke noget ønske om at ændre det forlig og den aftale, vi har indgået med regeringen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af lovforslag nr. L 62:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner og amtskommuner. (Refusionsomlægning og budgetgaranti).

Af indenrigsministeren (Thor Pedersen).

(Fremsat 7/11 90).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Graversen (S):

Dette lovforslag er en af følgelovene af aftalen fra september mellem regeringen og Kommunernes Landsforening og handler om den